

Viite

-

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.-24.10.2023

Maatalous- ja kalastusneuvosto kokoontuu Luxemburgissa 23.-24.10.2023. Suomea kokouksessa edustaa maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah.

Maatalous- ja kalastusneuvosto pyrkii poliittiseen yhteisymmärrykseen ehdotuksesta vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Suomi kannattaa kestävää ratkaisua, joka perustuu tieteelliseen neuvon ja yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteisiin. Suomelle on erityisen tärkeää, että silakan kohdennettu kalastus jatkuu tieteellisen neuvon mukaisesti. Lisäksi on tärkeää, että lohenkalastus jatkuu koko Suomen rannikkoalueella ja että lohen kaupallisen kalastuksen kieltä jatketaan Itämeren pääaltaalla. Neuvoston asialistalla on myös valmistautuminen ICCAT:n vuosikokoukseen 2023. ICCAT on keskeisin tonnikalojen ja tonnikalojen kaltaisten kalojen kestävä kalastusta säätelevä alueellinen kalastusjärjestö.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee myös komission jätepuitedirektiivin muutosehdotuksen ruokahävikkinäkökohdista. Komissio julkaisi 5.7.2023 ehdotuksen jätepuitedirektiivin muutoksiksi. Asiasta on valmisteilla U-kirjelmä. Alustavasti Suomi tukee ehdotuksen tavoitteita, mutta suhtautuu varauksellisesti esityksen joihinkin yksityiskohtiin.

Lisäksi maatalous- ja kalastusneuvosto kuulee komission tilannekatsauksen ja keskustelee maatalousmarkkinoiden tilanteesta erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen. Neuvoston keskusteluun osallistuu myös Ukrainan maatalous- ja elintarvikeministeri videoyhteydellä.

Asialista:**MAATALOUS- JA KALASTUSNEUVOSTON KOKOUS LUXEM-BURGISSA 23.-24.10.2023**

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo

Muut kuin lainsäädäntöasiat**KALASTUS**

Neuvoston asetus Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2024
(Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 43 artiklan 3 kohta)

Poliittinen yhteisymmärrys

ICCATin vuosikokous

(New Cairo, Egypti, 13.–20. marraskuuta 2023)

Keskustelu

Lainsäädäntökäsittelyt**MAATALOUS**

Jätepuitedirektiivi – elintarvikkeisiin liittyvät näkökohdat

Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

Keskustelu

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Markkinatilanne erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen¹

Komission ja jäsenvaltioiden tiedotusasia

Keskustelu

Muut asiat**Maatalous**

- a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset
Asetus hiilipoitumien sertifiointista: maa- ja metsätalousnäkökohdat – tilannekatsaus
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- b) EU:n hiilimarkkinoiden vaikutus maatalousalaan ja elintarviketeollisuuteen
Puolan valtuuskunnan tiedotusasia

¹ Ukrainan maatalous- ja elintarvikeministerin läsnä ollessa

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/1055/2023-MMM-12

Bondestam Orian

13.10.2023

Ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2024 ja asetuksen (EU) 2023/194 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.-24.10.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Itämeren vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksia koskeva tieteellinen neuvo on saatu kansainväliseltä merentutkimusneuvostolta 31.5.2023. Komissio antoi sen perusteella 28.8.2023 ehdotuksensa Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodeksi 2024 ja sitä täydentävän epävirallisen asiakirjan 19.9.2023.

Maatalous- ja kalastusneuvosto päättää asiasta kokouksessaan 23-24.10.2023. Ehdotusta käsitellään valmistelevasti myös Itämeren kalastusasioita käsittelevässä alueellistamistoimielimessä BALTFISH:ssa syys-lokakuussa.

Suomen kanta

Peruskanta

Suomi kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2024 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävästi enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Suomi kannattaa ICES:n neuvon perusteella vuodeksi 2024 ratkaisua, joka perustuu vuosiksi 2022 ja 2023 tehtyjen lohen kalastusta koskevien kalastusrajoitusten jatkamiseen sekä lohenkalastuksen ajalliseen ja alueelliseen täsmäsäätelyyn Ljunganjoen lohikannan nopean elpymisen tukemiseksi. Täsmäsäätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta tasapuolisesti.

Komission ehdotuksen mukaisen osa-alueiden 29N ja 30 lohenkalastuksen kieltämisen aiheuttamat vakavat kielteiset vaikutukset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle olisivat kohtuuttomat verrattaessa niitä kalastuskiellon hyvin rajallisiin ja epävarmisiin myönteisiin vaikutuksiin Ljunganjoen lohikantaan.

Suomi katsoo, että vuoden 2024 TAC kaupalliselle kalastukselle asetettaisiin 50 000 loheksi siten, että Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti. Suomi katsoo, että TAC olisi laskettava 50 000 loheen komission esittämästä 53 967 lohesta, jotta otettaisiin huomioon lohen heikko nousu Tornion- ja Simojokeen vuonna 2023.

Lisäksi pyritään siihen, että vuoden 2023 ratkaisun tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta.

Suomi kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista. Niihin kuuluvat siimojen käyttökielto kaupallisessa kalastuksessa neljän merimailin ulkopuolella Suomenlahtea lukuun ottamatta, enintään yhden eväleikatun lohen pitämisen vapaa-ajankalastajaa ja päivää kohden Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella sekä kaiken lohen vapaa-ajankalastuksessa saadun kalan maihin tuominen kokonaisuudessaan. Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohen vapaa-ajankalastusta ei rajoitettaisi EU-säännöksin.

Suomi edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot valvovat edelleen, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Suomi pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi Suomi katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohen TAC

Suomi kannattaa Suomenlahden lohen TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (11 800) siten, että hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %) vähennetään, jolloin EU TAC olisi komission ehdotuksen mukaisesti 10 144 lohta.

Pohjanlahden silakan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 48 824 – 63 049 tonnia (39 – 21 %:n vähennys vuoden 2023 TAC:sta 80 047 tonnia).

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että Pohjanlahden silakkakannan tieteellisen neuvon tueksi on varattava riittävät resurssit, jotta neuvon laatua pystytään parantamaan.

Suomi katsoo, että komission ehdotus 1 000 tonnin sivusaalis TAC:sta ja silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 41 706 – 52 459 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %, 3 962 tonnia) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus (41 706 – 3 962 (Venäjän osuus) 2959 (Riianlahdella pyydettävä pääaltaan silakka) + 902 (pääaltaalla pyydettävä Riianlahden silakka), jolloin EU:n TAC olisi 35 687 tai pistearvolla enintään 45 418 tonnia (50 – 36 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 70 822 tonnia).

Suomi katsoo, että komission ehdotus 28 550 tonnin sivusaalis TAC:sta ja silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Riianlahden silakkakannan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 27 696 – 41 370 tonnia. Kun otetaan huomioon pääaltaan liittyvä vaellus TAC olisi 30 026 – 43 427 tonnia (35 – 5 prosentin vähennys vuoden 2023 TAC:sta 45 643 tonnia).

Läntisen silakkakannan TAC

Suomi kannattaa ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen mukaisesti sivusaalis-TAC:n vahvistamista läntiselle silakkakannalle.

Kilohailin TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 191 075 – 247 704 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 171 815 – 222 735 tonnia (23 – 1 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 224 114 tonnia).

Suomi katsoo, että komission ehdotus kilohailin TAC:n vahvistamiseksi siten, että otetaan huomioon silakan kohdennetun kalastuksen kieltäminen ja että silakalle vahvistetaan sivusaalis TAC on perusteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Itäisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Suomi myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24-26.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muuta kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2023 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Punakampelan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 17 947 tonnia osa-alueilla 22 – 32 (vuonna 2023 TAC on 11 313 tonnia).

Meritaimen

Suomi kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2024 neljää meripeninkulmaa kauempana perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Suomi on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan oma-aloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

Pääasiallinen sisältö

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2023 neuvonsa vuoden 2024 TAC:sta Itämeren kalakannoille (ks. taulukko alla). ICES:n neuvot muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä.

Komissio antoi 28.8.2023 ehdotuksensa vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä ja sitä täydentävän epävirallisen asiakirjan 19.9.2023.

Ehdotuksen mukaiset TAC:t ja niiden muutokset on esitetty alla olevassa taulukossa:

Itämeren kalakanta	EU TAC 2023	Suomen kiintiö vuonna 2023 (ilman siirtoja vuodelta 2022), tonneja, lohi	ICES:n neuvo vuoden 2024 TAC:ksi Itämerellä	ICES neuvo 2024 / TAC 2023 muutos %	Komission ehdotus vuoden 2024 TAC:ksi Itämerellä
Pohjanlahden silakka	80 047	62 749	48 824 - 63 049	21 - 39 %:n vähennys	1 000 *
Pääaltaan silakka	70 822	15 531	35 687 - 45 418	36 - 50 %:n vähennys	28 550 *
Läntinen silakka	788 *	0	0	100 %:n vähennys	394 *
Riianlahden silakka	45 643	0	30 026 - 43 427	5 - 35 %:n vähennys	36 514
Kilohaili	224 114	11 573	171 815 - 222 735	1 - 23 %:n vähennys	171 815
Pääaltaan/Pohjanlahden lohi	63 811 **	16 488 ***	60 000 ****	20 %:n vähennys ja rajaus Perämerelle	53 967 ****
Suomenlahden lohi	9 455	8 486	11 800	Ei muutosta	10 144
Läntinen turska	489 *	4	24	95 %:n vähennys	136 *
Itäinen turska	595 *	10	0	100 %:n vähennys	595 *
Punakampela	17 947	0	11 313	59 %:n suurennus	11 313

* Sivusaalis-TAC, tutkimuskalastusta

** Pyydettävissä touko-elokuussa aluevesiltä neljän merimailin sisäpuolella pohjoisella Itämerellä ja Pohjanlahdella

*** Kohdennettu pyynti sallittu touko-elokuussa aluevesiltä neljän merimailin sisäpuolella pohjoisella Itämerellä ja Pohjanlahdella

**** Pyydettävissä touko-elokuussa Suomen ja Ruotsin aluevesiltä neljän merimailin sisäpuolella Perämerellä

EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun perusasetuksen 1380/2013 artiklassa 2 olevan tavoitteen mukaan kalakantoja tulisi hyödyntää kestävästi enimmäistuoton MSY:n (Maximum Sustainable Yield) mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta.

MSY määritellään ICES:n suosituksissa kalakannan kutukannan sekä kalakannan kalastuskuolevuuden perusteella. Kalakannan katsotaan olevan MSY –tilassa, kun kutukanta on määriteltyä kokoa suurempi ja kalastuskuolevuus määriteltyä tasoa pienempi. ICES määrittelee lohikantojen MSY tilaa vaelluspoikastuotannon perusteella.

Komissio on uutena elementtinä ehdottanut, että silakan kohdennettu kalastus kielletäisiin Pohjanlahdella sekä Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella. Tämän vuoksi niille vahvistettaisiin sivusaalis-TAC:t. Näiden sivusaalis-TAC:ien ehdotetaan olevan Pohjanlahdella 1 000 tonnia ja Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella 28 550 tonnia.

Komissio pyysi ICES:lta tieteellistä neuvoa silakan sivusaalis-TAC:ien määristä, jota ICES ei kuitenkaan voinut antaa. Komissio on siten itse arvioinut, että Pohjanlahden silakan osalta tarvitaan vain 1 000 tonnin määrä (-99% kuluva vuoden TAC:sta), jotta otetaan huomioon muikun (maivan) kalastuksessa saatava silakan sivusaalis. Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakan osalta komissio on perusteeksi maininnut kilohailin kalastuksen jatkamisen ja silakan sivusaaliiden minimoimisen. Silakan osalta tämä tarkoittaisi -60 % kuluva vuoden TAC:sta, ja sitä että ICES:n neuvon mukaisen alarajan määrään verrattuna TAC:ia pienennettäisiin vielä 20 %.

Komissio katsoo, että koska Pohjanlahden silakan kutukanta voi yli 5 %:n todennäköisyydellä laskea alle Blim viitearvon vuonna 2025 myös siinä tapauksessa, että vuonna 2024 saalis olisi nolla tonnia, sen kohdennettu kalastus tulee kieltää. Tämä johtopäätös perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2016/1139 4 artiklan 6 kohtaan. Komissio ei kuitenkaan ole ottanut huomion, että ICES:n tieteellinen neuvo suosittelee kohdennetun kalastuksen jatkamista 21-39 prosentilla pienennetyn TAC:n perusteella. Näissä vaihtoehdoissa on 74 – 79 prosentin todennäköisyys sille, että kutukanta pysyy Blim arvoa suurempana. Tämä noudattaisi em. asetuksen artiklan 4(3) pääsääntöä tieteellisen neuvon käytöstä sekä artiklaa 5 suojaustoimenpiteistä. Komissio ei myöskään ole huomionnut sitä, että Luken mukaan Pohjanlahden silakan kuntokerroin on syksystä 2022 parantunut, mikä jo ensi vuoden kanta-arviossa voi nostaa kutukannan koon yli Btrigger tavoitearvon. Näin ehdotettu kalastuskielto olisi suhteettomuuden lisäksi täysin turha.

Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakan osalta komissio on toiminut samalla tavalla kuin Pohjanlahden silakan osalta. Tämän silakkakannan kutukanta on kuitenkin jo Blim arvon alapuolella, eli Pohjanlahden silakkakantaa heikommassa tilassa. Myös sen osalta ICES suosittelee kohdennetun kalastuksen jatkamista 35-50 prosentilla pienennetyn TAC:n perusteella. Näissä vaihtoehdoissa on 69 – 71 prosentin todennäköisyys sille, että kutukanta pysyy Blim arvoa suurempana.

Komission ehdotus ei siten ota asianmukaisesti huomioon kv. merentutkimusneuvoston (ICES) tieteellistä neuvoa, jonka mukaan silakan kalastusta voitaisiin jatkaa sekä Pohjanlahdella että Itämeren pääaltaalla. Se ei ota huomioon myöskään ehdotuksen sosioekonomisia vaikutuksia. Silakka on selkeästi merialueen taloudellisesti merkittävin kalalaji ja tärkeä myös huoltovarmuuden kannalta.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC ja Suomenlahden lohen TAC kattavat molemmat useita lohikantoja, joiden tila vaihtelee suuresti. Vahvimmat lohikannat ovat Perämeren suuret lohikannat, jotka poikastuotannon perusteella ovat MSY tilassa tai lähellä sitä. Tornionjoen lohikanta arvioidaan olevan MSY tilassa. Pohjanlahdella on myös eräitä heikommassa tilassa olevia lohikantoja kuten Ljunganin kanta, mutta Itämeren pääaltaan lohikannat ovat erityisen heikossa tilassa.

ICES tuo neuvossaan esille, että sekakantakalastus on uhka heikoille lohikannoille. ICES toteaa, että MSY lähestymistavan perusteella niillä merialueilla, joilla esiintyy eri kantojen lohia, lohta ei pitäisi kalastaa (kaupallisesti tai vapaa-ajankalastuksena) vuonna 2024. ICES kuitenkin esittää, että Perämeren rannikkoalueilla lohta voisi kalastaa touko-elokuun aikana enintään 60 000 kpl. Lisäksi ICES esittää, että niissä joissa, joiden lohikanta on heikossa tilassa, luonnonlohia ei pitäisi pyytää. Suositus koskee lähes kaikkia Itämeren pääaltaaseen laskevia lohijokia sekä Selkämerelle laskevaa Ljungan-jokea.

ICES on laskenut todennäköisyyksiä eri lohikantojen vaelluspoikastuotannolle vuoden 2024 kalastuksen eri skenaarioiden perusteella. Ljungan joen lohikanta arvioidaan ainoana ja ensimmäistä kertaa Pohjanlahden 15 luonnonlohikannan joukosta olevan Rlim viitearvon (alle 50 prosentin todennäköisyys saavuttaa lohikannan arvioitua vaelluspoikastuotantoa yhdessä sukupolvessa) alapuolelle kaikissa skenaarioissa. Tämä johtuu siitä, että Ljungan joen lohikanta on kärsinyt tautiepidemiasta ja alhaisesta poikastuotannosta. ICES toteaa lisäksi, että arvioon Ljunganin lohikannan tilasta liittyy epävarmuutta. Tämä johtunee poikasten määrään liittyviin arviointivaikeuksiin. Tiedot tältä kesältä antavat ymmärtää, että lohen nousu Ljungan jokeen ja vaelluspoikasten määrä oli aiempaa suurempi, joka saattaa indikoida kannan parempaa tilaa.

ICES:n skenaarioiden perusteella Ljungan joen lohikanta ei saavuta Rlim viitearvoa vuoteen 2028 mennessä vaikka kaikki lohenkalastus merellä kiellettäisiin, Perämeri mukaan lukien. ICES perustelee neuvoaan sallia lohenkalastusta vain Perämerellä sillä, että Ljunganin lohia ei esiinny Perämeren lohisaaliissa. ICES:n lohityöryhmän raportista käy kuitenkin ilmi, että Ljunganin lohia ei myöskään ole havaittu 2 097 lohen saalisnäytteissä, joita vuosina 2017 – 2020 on Luken toimesta otettu Suomen kalastuksesta Ahvenanmerellä ja Selkämerellä. Tämä on ristiriidassa ICES:n antaman neuvon kanssa siitä, että lohenkalastusta ei tulisi sallia Suomen puolella osa-alueilla 29N ja 30, eli pohjoisella Itämerellä, Saaristomerellä, Ahvenanmerellä, Selkämerellä ja Merenkurkussa.

Ljunganin joesta ja sen edustalta on voinut saada lohia saaliiksi vielä vuosina 2020 – 2022. Lohikannan suojelun kannalta ensisijainen toimenpide olisi säädellä tätä kalastusta rajoituksin ja kielloin.

ICES tuo neuvossaan esiin huolen siitä, että neuvoston asetuksella hyväksytty poikkeaminen, jonka nojalla vetouistelussa saadaan pääaltaalla ja Pohjanlahdella ottaa saaliiksi

yksi rasvaeväleikattu lohi päivässä, aiheuttaa ICES:n arvion mukaan noin 4 000 – 5 000 luonnonlohen kuolevuuden, koska kaikki lohet eivät selviä vapautuksesta. ICES toteaa, että lisätoimia (esim. kiellettyjä alueita tai ajallisia kalastuskieltoja) vetouistelun luonnonlohiin kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi olisi tarpeen ottaa käyttöön. Suomenlahden villit lohikannat (Viron lohijoet Keila, Vasalemma ja Kunda) ovat poikastuotannon perusteella osoittaneet merkittävää elpymistä. Keila ja Kunda ovat poikastuotannon perusteella saavuttaneet MSY-tilan.

ICES toteaa lisäksi, että lohenkalastus Suomenlahdella tulisi kohdentaa istutettuun loheen ja että istutettavien lohien rasvaeväleikkausta tulisi jatkaa. Venäjän puolella olevassa Luga joessa luonnonlohia ei tulisi ottaa saaliiksi.

Lohen nousu Tornion- ja Simojokeen oli vuonna 2023 heikkoa. Myös saaliit rannikkokalastuksessa ja joissa olivat pienet. Tämän vuoksi on varovaisuusperiaatteen mukaisesti tarpeen ryhtyä toimiin kannan tukemiseksi. Itämeren kalastuskiintiöihin liittyen asianmukainen toimenpide olisi tieteellisen neuvon ja komission ehdottamaa TAC:ia pienemmän TAC:n vahvistaminen.

Pohjanlahden silakkakanta on uudella vuosituhannella vähitellen pienentynyt ja on koon osalta ensimmäisen kerran pienentynyt tavoiterajan alapuolelle, mutta on kalastuskuolevuuden osalta edelleen MSY – tilassa. Vuosina 2021 ja 2022 kalojen kunto on heikentynyt ja saaliissa on havaittu laihtuneita yksilöitä erityisesti vuonna 2021. Loppusyksystä 2022 ja talvella 2023 silakoiden kunto on kuitenkin parantunut. Luonnonvarakeskus on käynnistänyt tätä koskevan tutkimustyön.

ICES arvioi, että Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan kutukanta on edelleen tavoitetasoa pienempi (ensimmäistä kertaa myös korjaavia suojatoimenpiteitä edellyttävää kokoa (Blim) pienempi), mutta kalastuskuolevuus on vähentynyt tavoitetasoa pienemmäksi.

Riianlahden silakan kutukanta ylittää merkittävästi tavoitetasonsa ja kalastuskuolevuus alittaa enimmäistasonsa.

Kilohailin kutukanta on tavoitetasoa suurempi ja kalastuskuolevuus noin enimmäistasolla.

ICES:n tiedoista käy ilmi, että itäisen turskan kutukanta on pienentynyt vuodesta 2015 lähtien ja on viimeisten viiden vuoden aikana ollut alle Blim arvon. Kalastuskuolevuus on kuitenkin pienentynyt vähäiseksi. ICES antaa varovaisuusperiaatteeeseen perustuvan suosituksen 0 saaliista osa-alueilla 24-32.

Läntisen turskakannan tila on hieman kohentunut, mutta edelleenkin sen koko ja kalastuskuolevuus eivät ole MSY tavoitetasoissa. Vuoden 2023 vuosiluokka arvioidaan aiempia suuremmaksi.

Meritaimenen osalta EU:ssa ei tehdä päätöksiä TAC:sta. Itämerellä on satoja meritaimenkantoja, jotka vaeltavat rannikkojen lähivesillä. Tämän takia meritaimenkannat eivät muodosta yhteistä kalavaraa, jonka kattava sääteleminen EU:n vahvistamalla TAC:lla olisi tarkoituksenmukainen hoitotoimenpide. ICES toteaa meritaimenta koskevassa neuvossaan, että meritaimeneen kohdistuvaa kalastusta tulisi vähentää luonnonvaraisten meritaimenkantojen suojelemiseksi. Lisäksi on tarpeen kunnostaa meritaimenen elinympäristöjä ja poistaa vaellusesteitä. Suomessa luonnonvaraiset meritaimenet ovat merialueilla rauhoitettuja. Saaliiksi saa kaikessa kalastuksessa ottaa vain eväleikatut (= istutettuja) meritaimenia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 43 artiklan 3 kohta. Neuvosto päättää ehdotuksesta määräenemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

SEUT 43 artiklan 3 kohdan mukaan neuvostolla on toimivalta päättää kalastusmahdollisuuksista.

Kansallinen valmistelu

Kalastusjaosto 5.6.2023, 15.6.2023, 8.9.2023 ja 13.10.2023

EU-ministerivaliokunta 20.10.2023

Eduskuntakäsittely

E 30/2023 vp
MmVL 5/2023 vp
YmVL 8/2023 vp
SuVL 4/2023 vp

Suuri valiokunta 20.10.2023 (maatalous- ja kalastusneuvoston asiat)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Neuvoston vahvistamat TAC:t ja kalastuskiintiöt eivät pääsääntöisesti vaikuta kansalliseen lainsäädäntöön.

Kalastuselinkeinon ohjaus kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 1144/1991 mukaan Ahvenanmaan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunnan hallituksella on edustaja kalastusjaostossa. Ahvenanmaan maakunnan hallitus tukee 13.9.2023 antamassaan lausunnossa edellä esitettyjä Suomen kannanottoja.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdotuksen toteutuminen aiheuttaisi merkittäviä suoria taloudellisia ja muita sosioekonomisia menetyksiä. Silakkasaaliin määrä oli vuonna 2022 n. 68 miljoonaa kiloa ja arvo kalastajahinnoin 15 miljoonaa euroa. Saalistilaston mukaan silakkaa kalastaneita kaupallisia kalastajia (voi olla yksityinen henkilö tai yritys) oli 235 vuonna 2022. Kalatalouden toimialakatsauksen mukaan vuonna 2021 merialueella toimi 29 troolikalastusyriystä, joiden henkilöstömäärä oli 82.

Vuonna 2021 silakasta ja kilohailista käytettiin noin neljännes elintarvikkeeksi. Loput käytettiin pääosin kalajauhoksi, turkiseläinten rehuksi tai pakasteena kalojen rehuksi. Hieman vajaa puolet silakasta ja kilohailista meni kotimarkkinoille ja muu vietiin. Silakan arvosta kolmannes saatiin elintarvikekalasta ja runsas puolet arvosta kotimarkkinoilta.

Turkistalouden kysyntä on viime vuodet ollut laskussa. Arvion mukaan aiemmin käytettiin normaalisti 40-60 miljoonaa kiloa, viime vuosina kysyntä on vähentynyt 10-30 miljoonaa kiloon ja vuoden 2023 kysynnän arvioidaan jäävän reilusti alle 10 miljoonaa kiloon, ehkä 4-6 miljoonaa kiloon. Kalajauhon kysyntä on ollut kasvussa. Kalajauhosta

tehdään kalanrehua ja silakka jalostuu niin kasvatetuksi lohikalaksi ruokaketjussa. Suomalaisien kalastajien silakkaa myydään kotimaan, Viron ja Tanskan kalajauhotehtaille. Suomeen on juuri perustettu uusi kalajauhotehdas, joka voi valmistaa elintarvikkeisiin kelpavaa kalajauhoa.

Suomessa on kymmenen merkittävää yritystä, jotka jalostavat silakkaa elintarvikkeiksi tai kalajauhoksi. Kalajauhotehtaita on kaksi, ja kahdeksan yritystä pakastaa, perkaa, fileoi tai jatkojalostaa isompia määriä silakkaa. Niiden silakasta saatu liikevaihto on tilinpäätösten, yrittäjien ilmoitusten ja muun käytettävissä olevan tiedon mukaan tehdyn arvon mukaan 50-60 miljoonaa euroa ja silakka työllistää näissä yrityksissä noin 100 henkilöä vuodessa.

Silakkaa pakastetaan runsaasti vientiin. Kalan ulkomaan kauppatilaston mukaan vuonna 2022 pakastettua silakkaa vietiin yli 32 miljoonaa kiloa ja sen vientiarvo oli 12 miljoonaa euroa. Pääosa viennistä menee suoraan elintarvikkeeksi Itä-Eurooppaan. Suomesta vietiin myös kalajauhoa yli 4,6 miljoonaa kiloa ja sen arvo oli 8,7 miljoonaa euroa. Silakan vienti pienentää kalan kauppataseen vajetta.

Kalarehuteollisuus joutuisi kalastuskiellon seurauksena hankkimaan kalajauhon ulkomailta. Itämerirehun valmistus loppuisi, jos kalastus kielletäisiin. Pitkään rakennetun Itämerirehun kalankasvatusta tukeva brändi heikkenisi.

Silakkaan liittyen on myös tehty runsas 40 miljoonan investoinnit kalastukseen, jalostukseen ja kalasatamiin. Investointien tuotto tyrehtyisi, rahoituskulut juoksisivat ja korot ovat korkeat. Rahoituskulujen lisäksi yrityksillä on toiminnan seisoessa paljon kiinteitä kuluja, kuten esimerkiksi vuokrat, joista on mahdotonta tai vaikea päästä eroon. Monille tulee taloudellisesti hyvin vaikea tilanne, koska sekä kalastajilla että jalostajilla on hyvin vaikeat lähivuodet takanaan.

Silakkatuotteet tuottavat liikevaihtoa myös vähittäiskaupassa, mutta sen arvoa ei ole tässä yhteydessä arvioitu. Kuluttajilta poistuisi kalastuskiellon seurauksena tärkein edullinen kotimainen kalavaihtoehto.

Lohenkalastuksen kieltäminen osa-alueilla 29N ja 30, eli pohjoisella Itämerellä, Saaristomerellä, Ahvenanmerellä, Selkämerellä ja Merenkurkussa aiheuttaisi huomattavia menetyksiä suomalaisille kaupallisille kalastajille, koska tällä alueella saatiin vuonna 2022 noin 6 000 lohta, eli noin 35 prosenttia Suomen saaliista Pohjanlahden lohikiintiöstä. Vuonna 2021 vastaavat luvut olivat noin 7 000 lohta ja noin 32 prosenttia. Vuoden 2022 osalta menetetty tuottaja-arvo Luken tilaston mukaan olisi noin 400 000 euroa. Lohen kalastajia oli ICES-alueilla 29N ja 30 yhteensä 63. Heistä 42 sai lohta yli 100 kiloa ja 16 yli 1000 kiloa.

Lohi on usealle rannikon kaupalliselle kalastajalle keskeinen saalislaji, joka toimii tärkeänä perustana muullekin kalastukselle. Lohen kalastusmahdollisuuksien poistuminen olisi vaikeaa korvata muiden lajien kalastusta lisäämällä, joten vähenemä aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja heikentäisi edelleen rannikkokalastuksen toimintaedellytyksiä ja uusien kalastajien tuloa alalle sekä kotimaisen kalan tarjontaa. Kielto kattaisi koko Ahvenanmaan lohenkalastuksen.

Lohen vapaa-ajankalastuksessa sai kuluvana vuonna ottaa saaliiksi sekä luonnonlohia että eväleikattuja istutettuja lohia Suomen merialueella (rajoitukset eivät koske Suomenlahtea) neljän merimailin sisäpuolella touko-elokuussa. Eväleikattuja lohia (1 lohi päivässä kalastajaa kohden) saa ottaa saaliiksi vetouistelukalastuksessa neljän merimailin ulkopuolella koko vuoden ja neljän merimailin sisäpuolella syys-huhtikuussa. Luonnonlohet tulee vapauttaa tässä kalastuksessa. Merellä olevista pyyntikokoisista lohista voidaan karkeasti arvioida, että noin kolmasosa on eväleikattuja istutettuja lohia.

Komission ehdotuksen mukainen kieltä rajoittaisi vuonna 2024 pääosan lohen vapaa-ajan kalastuksesta Suomen merialueilla, joka valtaosiltaan koostuu vetouistelusta Ahvenanmerellä ja Selkämerellä. Niillä alueilla luonnonlohi muodostaa tärkeän osan saaliista. Perämerelle jää vain vähäistä vetouisteluun sopivaa merialuetta. Rajoituksella olisi merkittäviä välillisiä vaikutuksia mm. kalastusmatkailuyritysten, kalastusvälineiden, vieheiden sekä matkailu- ja majoituspalveluiden myyntiin Manner-Suomessa ja erityisesti Ahvenanmaalla.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Itämeren jäsenvaltiot ovat BALTFISH:ssa pyrkineet yhteisymmärrykseen tulevan vuoden TAC:sta. Puolan puheenjohtolla pyritään myös vuoden 2024 TAC:sta yhteisymmärrykseen BALTFISH:ssa.

Asiakirjat

COM(2023) 492 final
12996/22 PECHE 354

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Kalatalousneuvos Risto Lampinen, MMM/LVO, puh. 0295 162458
Neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, MMM/LVO, puh. 0295 162494

VAHVA-tunnus

EU/1055/2023

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/74/2023-MMM-37

Lehtinen Heikki

11.10.2023

ICCATin vuosikokous (New Cairo, Egypti, 13.–20. marraskuuta 2023)Keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.-24.10.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.-24.10.2023 käy keskustelun ICCAT-järjestön vuosikokoukseen liittyen.

Suomen kanta

Suomi ottaa käytävän keskustelun tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Neuvostossa käydään keskustelu mm. Euroopan komission (*komissio*) tausta-asiakirjan pohjalta eräistä keskeisistä vuosikokouksen asiakohdista.

ICCAT (International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas) on kansainvälinen alueellinen kalastusjärjestö (RFMO, Regional Fisheries Management Organization), jonka erityisenä tehtävänä on tonnikalojen ja tonnikalojen kaltaisten lajien kestävä kalastuksen edistäminen ja hallinnointi. Edellä mainittujen lajien lisäksi järjestö käsittelee mm. miekkakaloja ja haita. Järjestön puitteissa tehdään mittavaa tutkimustyötä ja sovitaan kalastuksen valvontaa koskevista velvoitteista. Järjestön konventioalue kattaa Atlantin lisäksi Välimeren ja sopimusosapuolina on 52 maata.

ICCAT:n vuosikokouksen asialistan keskeiset kohdat koskevat erityisesti tonnikalojen kalastuksen kestävästä hallinnoinnista ja kalastuksen enimmäismäärien asettamista. Komissio painottaa tonnikalalajien kestävästä kalastuksesta edistämistä tieteellisen neuvon mukaisesti ja pitkän tähtäimen hyödyntämissuunnitelmien mukaisesti sosioekonomiset seuraukset huomioon. Komission mukaan EU:n tulisi ottaa huomioon kehittyvien maiden kohtuulliset pyynnöt kalastusmahdollisuuksien uudelleenallokoinnista sopimusosapuolten välillä. Tonnikalajien kalastuksessa käytetyt FAD:n (Fish Aggregating Device) tulisi rekisteröidä ja käynnistää uudestaan alueelliset kalastuksen tarkkailijaohjelmat.

Komissio esittää myös sinihain pohjoisen kannan saaliiden erityistä seuraamista ja eteläiselle kannalle kalastusmahdollisuuksien jakamista sopimusosapuolille pysyvän allokoinnin mukaisesti.

Valashain osalta EU:n tulisi komission mukaan esittää muissa RFMO:ssa sovittuja suojelutoimia sovellettavaksi myös ICCAT:ssa.

Kalastuksen valvonnan osalta komission mukaan on tarpeen tehdä esityksiä aikaisemmin sovittujen toimien hienosäätämiseksi koskien tonnikalaa (bluefin tuna). Kalastuksen valvonnan edistämiseksi erityisen aavan meren valvontaohjelman puitteissa tulisi edelleen ponnistella. Komission mukaan työtä tulisi jatkaa myös minimistandardien saamiseksi elektroniseen kalastuksen valvontaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU17 13.10.2023

EU-ministerivaliokunta 20.10.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.10.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

13861/23 PECHE 319

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Heikki Lehtinen, MMM/LVO, 0407709496

VAHVA-tunnus

EU/74/2023

Liitteet

Viite

Ympäristöministeriö

Perusmuistio

EU/950/2023-YM-11

Stén Sirje

12.10.2023

EU:n jätepuitedirektiivin muutosesitys, elintarvikkeet - Maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvoston kokous 23.-24.10.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 5.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi jätteistä annetun direktiivin 2008/98/EY muuttamisesta (jätepuitedirektiivin muutos). Komission ehdotuksella muutettaisiin EU:n jätepuitedirektiiviä tekstiilien ja elintarvikkeiden osalta.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee 23.-24.10.2023 komission jätepuitedirektiivin muutosehdotuksen elintarvikenäkökohdista.

Suomen kanta

U-kirjelmän valmistelu on käynnissä. Kirjelmä on tarkoitus käsitellä valtioneuvoston yleisistunnossa 26.10.2023, jonka jälkeen se toimitetaan eduskunnalle.

Alustavasti Suomi tukee ehdotuksen tavoitteita, mutta suhtautuu varauksellisesti esityksen joihinkin yksityiskohtiin.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Espanjan tausta-asiakirja (13994/23)

YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 asettaa tavoitteeksi puolittaa kaupan ja kuluttajien ruokahävikin asukasta kohti vuoteen 2030 mennessä sekä vähentää ruokahävikkiä ruoan tuotanto- ja toimitusketjussa (SDG 12.31).

Kesäkuussa 2012 antamissaan päätelmissä neuvosto totesi, että ruokahävikin vähentäminen on haaste, joka edellytti maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia toimia ja pyysi jäsenvaltioita vahvistamaan sitoutumistaan YK:n kestävän kehityksen ruokahävikin puoltamistavoitteeseen. Neuvosto myös kehotti komissiota tekemään aloitteita elintarvikejätteen vähentämiseksi koko elintarvikeketjussa.

Vuonna 2008 annetussa jätepuitedirektiivissä määritellään jätehuoltoon liittyvät määritelmät. Vuonna 2018 jätepuitedirektiiviä muutettiin direktiivillä (EU) 2018/851, jossa määriteltiin elintarvikejäte ja jäsenvaltioille asetettiin velvoite kehittää elintarvikejätteen vähentämisen suunnitelmia osana jätepuitedirektiivin mukaisia jätteen synnyn ehkäisy-suunnitelmia.

Komissio antoi 5. heinäkuuta 2023 Euroopan parlamentille ja neuvostolle ehdotuksen jätedirektiivin muuttamisesta. Direktiivissä asetettaisiin oikeudellisesti sitovat tavoitteet jäsenvaltioille elintarvikejätteen vähentämiseksi 31.12.2030 mennessä verrattuna vuoteen 2020.

Jäsenvaltioiden tulisi vähentää:

- a) 10 % elintarvikejätteen määrää elintarviketeollisuudessa, sekä
- b) 30 % elintarvikejätteen määrää henkilöä kohden kaupassa ja muussa ruoan jakelussa, ravintoloissa ja ruokapalveluissa sekä kotitalouksissa.

Ehdotus ei sisällä vähentämistavoitteita alkutuotannolle. Vaikutustenarvioinnissa komissio toteaa, että syy alkutuotannossa syntyvälle elintarvikejätteelle ei useinkaan ole tehottomassa toiminnassa. Alkutuotannon elintarvikejäte syntyy usein syistä, joihin viljelijä ei voi vaikuttaa, kuten sääolosuhteet ja markkinat.

Jätepuitedirektiivin muutosehdotuksessa on myös vaatimukset jäsenvaltioiden elintarvikejätteen vähentämishelmien sisällöstä sekä toimista, joita jäsenvaltioiden tulee tehdä elintarvikejätteen syntyminen ehkäisemiseksi koko elintarvikeketjussa. Toimien tulisi sisältää seuraavaa:

- a) kehitetään ja tuetaan käyttäytymisen muutoksiin tähtääviä toimia elintarvikejätteen vähentämiseksi ja tiedotuskampanjoita elintarvikejätteen ehkäisemistä koskevan tietoisuuden lisäämiseksi;
- b) pyritään tunnistamaan ja puuttamaan elintarvikeketjun toiminnan tehottomuuteen sekä tuetaan toimijoiden välistä yhteistyötä samalla kun varmistetaan vähentämistoimien kustannusten ja hyötyjen oikeudenmukainen jakautuminen;
- c) kannustetaan elintarvikkeiden luovuttamiseen ja muuhun uudelleenjakeluun ensisijaisesti ihmisravinnoksi ennen rehukäyttöä ja uudelleenjalostamista muiksi kuin elintarvikkeiksi;
- d) tuetaan koulutusta ja taitojen kehittämistä sekä helpotetaan rahoitusmahdollisuuksien saatavuutta erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille sekä osuus- ja yhteisö-talouden toimijoille.

Komissio tarkastelisi viimeistään vuoden 2027 loppuun mennessä tavoitteita muuttaakseen ja/tai laajentaakseen niitä tarvittaessa muihin elintarvikeketjun vaiheisiin ja harkitsemaan uusien tavoitteiden asettamista vuoden 2030 jälkeen.

Puheenjohtajavaltio toteaa, että ehdotus on erittäin tärkeä elintarvikealalle. Ehdotus on merkittävä erityisesti siksi, että vähentämistavoitteet on asetettu erilaisina elintarvikeketjun eri osille. Edellä esitetyn perusteella puheenjohtajavaltio pitää tarkoituksenmukaisena vaihtaa näkemyksiä ehdotuksesta maatalous- ja kalastusneuvostossa.

Puheenjohtajavaltio esittää keskustelua varten seuraavat kysymykset:

1. *Mikä on kantanne ehdotuksen elintarvikejätettä koskevaan osuuteen?*
2. *Mitkä keinot mielestänne sopivat parhaiten ehdotuksen elintarvikejätettä koskevien vähentämistavoitteiden saavuttamiseen?*

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 192 artikla 1 kohta
Ehdotus käsitellään tavallisessa lainsäätämisyksessä Euroopan parlamentin kanssa.

Neuvostossa päätökset tehdään määräenemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa ehdotuksen käsittelystä vastaa ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta (ENVI).

Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta (AGRI) antaa asiasta lausunnon. Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

Kansallinen valmistelu

Komission ehdotus esiteltiin ympäristöjaoston (EU23), maatalous- ja elintarvikejaoston (EU18) sekä metsäjaoston (EU14) yhteiskokouksessa 16.8.2023. U-kirjelmän kirjallinen käsittely näissä jaostoissa 2.- 4.10.2023. EU-ministerivaliokunnassa U-kirjelmän käsittely 13.10.2023.

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 17.10.2023. EU- ministerivaliokunta 20.10.2023 (maatalous- ja kalastusneuvoston aineisto).

Eduskuntakäsittely

U-kirjelmää valmistellaan. Kirjelmä on tarkoitus käsitellä valtioneuvoston yleisistunnossa 26.10.2023, jonka jälkeen se toimitetaan eduskunnalle

Suuri valiokunta 20.10.2023 (maatalous- ja kalastusneuvoston aineisto).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiivimuutoksen täytäntöönpano edellyttäisi muutoksia ainakin jätelakiin ja jäte-asetukseen. Ehdotuksen mukaiset elintarvikejätteen vähentämistä koskevat sitovat velvoitteet tulisivat lisättäväksi jätelakiin.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 10 kohdan mukaan luonnon- ja ympäristönsuojelua koskevat asiat kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Komission arvion mukaan EU:n talouden kokonaisarvonlisäys ruokahävikin vähentymisestä olisi 1,6 miljardia euroa. Neljän henkilön kotitalouden säästö ruokamenoissa olisi komission mukaan noin 440 euroa vuosittain.

Ehdotettujen toimenpiteiden vaikutusta Suomen elintarvikealaan voidaan arvioida tässä vaiheessa vain yleisellä tasolla. Ruokahävikin vähentäminen vähentää kaikkien ruokaketjun osien jätehuoltokuluja, mikä parantaa liike-tulosta. Jos ruoan parempi hyödyntäminen samalla johtaa ruoan tuotannon vähentämiseen, saattaa se vähentää alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden tuloja. Jos ruoantuotannon ylijäämä pystytään kohdentamaan esimerkiksi vientiin tai siirrytään yhä enemmän luomutuotantoon, tällaista tulojen vähenemistä ei synny. Tarkempia arvioita ehdotuksen kansallisista vaikutuksista täsmennetään myöhemmin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi jätepuitedirektiivin 2008/98/EY muuttamisesta (COM (2023)420 final).

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja 13994/23

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Sirje Stén, YM, puh. 0295 250 276

Neuvotteleva virkamies Minna Huttunen, MMM, puh. 0295 162 384

VAHVA-tunnus

EU/950/2023

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-197

Fallenius Sanna-Helena, Virolainen Jukka

13.10.2023

Markkinatilanne erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.-24.10.2023

Eduskuntatunnus

-

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto kuulee komission tilannekatsauksen ja keskustelee maatalousmarkkinoiden tilanteesta erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen. Neuvoston keskusteluun osallistuu myös Ukrainan maatalous- ja elintarvikeministeri.

Suomen kanta

Suomi ottaa komission tilannekatsauksen tiedoksi.

Tiedonannosta ruokaturvan takaamisesta ja elintarvikejärjestelmien resilienssin vahvistamisesta on annettu E-kirje E 41/2022 vp ja tiedonannosta lannoitteiden saatavuuden ja kohtuuhintaisuuden varmistamisesta on annettu E-kirje E 154/2022 vp.

Suomi katsoo, että elintarvikesektorin huoltovarmuus ja väestön ruokaturva tulee varmistaa kaikissa tilanteissa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut pitkäaikaisen häiriön maataloushyödyke-, lannoite- ja energiamarkkinoiden toiminnalle. Tässä epävakaassa tilanteessa tulee huolehtia koko elintarvikesektorin toimintavarmuudesta ja varmistaa väestön ruokaturva.

EU:n ruoantuotanto on eräiden tuotantopanosten ja -materiaalien sekä jossain määrin myös tuotantoon tarvittavan tekniikan osalta hyvin riippuvainen EU:n ulkopuolelta tulevasta tuonnista. Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden osalta.

Suomi on huolissaan maatalouden tuotantokustannusten noususta ennätystasolle ja ylipäättään koko elintarvikesektorin kustannusten nousun vaikutuksista kannattavuuden heikentymiseen, tuotannon määrään ja laatuun sekä näiden yhteisvaikutuksesta elintarvikkeiden hintojen nousuun.

Suomi katsoo, että komission tulee ryhtyä tarvittaessa EU:n perustamissopimuksen mukaisesti markkinoita tasapainottaviin ja tuotannon kannattavuutta sekä huoltovarmuutta vahvistaviin toimenpiteisiin.

Suomi korostaa tärkeyttä siirtyä kohti sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä, resilienttejä ja oikeudenmukaisia ruokajärjestelmiä niin Suomessa, EU:ssa kuin myös globaalilla tasolla.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja 14087/23

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjassa (14087/23) kuvataan maatalousmarkkinoihin vaikuttavia yleisiä tekijöitä ja kuvataan kunkin sektorin markkinatilanne EU:ssa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikuttaa edelleen merkittävästi EU:n maataloustuotemarkkinoihin ja erityisesti kielteisten vaikutusten energian, lannoitteiden ja rehujen hintoihin kautta. Lisäksi maatalousmarkkinoihin vaikuttaa maailmanlaajuinen ostovoiman aleneminen talouden hidastumisen seurauksena. Edellä mainitut vaikutukset yhdessä kesän epäsuotuisien sääolosuhteiden ja Lähi-idän viimeaikaisten geopoliittisen kehityksen aiheuttaman kansainvälisten markkinoiden epävarmuuden kanssa sekä ennusteet tuotantopanostuskustannusten pysymisestä korkealla tasolla haastavat edelleen EU:n maatalouden kriisinkestävyyttä.

Komission tuoreimman lyhyen aikavälin ennusteen (*engl. short-term outlook*) mukaan kiristyneen rahapolitiikan ja hitaan talouskasvun yhdistelmä on johtanut alenevaan talouskasvuun, mikä vaikuttaa myös vuonna 2024. Energiainflaatio hidastuu edelleen, mutta OPEC+-maiden toimitusten vähenemisen odotetaan nostavan raakaöljyn hintoja vuonna 2024. Talvikaudelle siirryttäessä maakaasun hinnat ovat myös todennäköisesti nousussa huolimatta varastokapasiteetista.

Vaikka elintarvikkeiden inflaatio on pysähtynyt, se on silti edelleen historiallisen korkealla tasolla. Elintarvikkeiden hintataso on edelleen suuri huolenaihe kuluttajille, sillä elinkustannukset ovat korkealla ja elintarvikkeiden hinnat saattavat edelleen kasvaa uuden sadon ja Ukrainaan liittyvien epävarmuuksien valossa. Tiettyjen tuotteiden, kuten maitojauheen, hinnan aleneminen on auttanut myös EU:n elintarvikkevientiä. Taasen muutamissa muissa tuotteissa vienti kärsii korkeasta globaalista elintarvikkeiden inflaatiosta ja toisaalta myös alhaisemmasta tarjonnasta, mikä on nostanut erityisesti oliiviöljyn ja hedelmien hintoja entisestään.

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjassa kerrataan läpi komission datan pohjalta merkittävimpien maataloustuotteiden markkinatilanne. Näihin lukeutuvat mm. viljat, sokeri, hedelmät, maito, oliiviöljy, maitotuotteet ja eri lihatuotteet.

Puheenjohtajavaltio on esittänyt maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelua varten kaksi kysymystä:

1. *Viimeaikaisten tapahtumien, kuten Ukrainan sodan ja Lähi-idän konfliktin, valossa ja niiden mahdollisen vaikutuksen maatalousmarkkinoiden näkymään, mitkä näette olevan EU:n maatalousmarkkinoiden keskeisimmät haasteet tulevina kuukausina?*
2. *Edellä mainittuun liittyen näettekö, että YMP:n strategiasuunnitelmien tarjoamat välineet ovat tarpeeksi joustavia tarjoamaan ratkaisuja negatiivisiin vaikutuksiin, joita mahdollisesti aiheutuu Euroopan maatalousmarkkinoille?*

Yleistä maataloustuotemarkkinoilta

Maatalouden markkinatilanteen kehitystä ovat vuoden 2023 aikana ohjanneet maataloustuotannon haastava kannattavuustilanne, peltokasvien tuotantoon vaikuttaneet sään ääri-ilmiöt ja Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan aiheuttamat häiriöt maataloussektorilla. Myös pitkään jatkunut eläintautitilanne, lintuinfluenssa ja afrikkalainen sikarutto, vaikuttavat joidenkin (EU)-maiden markkinoihin. Tilanne on kohentunut sen osalta, että vuonna 2022 maatalouteen vaikuttaneet tuotantopanosten ennätyskorkeat hinnat ja saatavuushaasteet ovat tänä vuonna helpottaneet.

Edellä mainitut tekijät yhdistettynä rahoitusmarkkinoiden yleiseen kiristymiseen vaikuttavat maataloussektorin ohella suoraan myös elintarviketeollisuuden toimintaympäristöön, tuotantokustannuksiin ja hintakehitykseen sekä heijastuvat kuluttajahintoihin. Hintojen kohoaminen heikentää erityisesti kotieläintuotteiden kysyntää ja kuluttajat valitsevat edullisimpia vaihtoehtoja. Ostovoiman heikentyminen lisää painetta elintarvikkeiden hintojen alentamiseksi ja merkitsee sitä, että tuottajien ja elintarviketeollisuuden on vaikeampi saada katettua kohonneita kustannuksiaan.

Epävakaata tilanne jatkuu kansainvälisillä vilja- ja öljykasvimarkkinoilla ainakin nykyisellä satokaudella 2023/24 ja heijastuu suoraan kotieläinsektorin toimintaan sekä elintarvikemarkkinoille. Markkinakehityksen ennustettavuus jatkuu haastavana.

Viljojen ja öljykasvien maailmanmarkkinahinnat ovat kaudella 2023/24 olleet selvästi vuoden 2022 ennätysellisten hintojen alapuolella. EU:ssa viljan markkinahintaa hyvin kuvaava leipävehnä vientihinta Ranskassa (fob Rouen) on lokakuun 2023 alkupuolella ollut 235 €/tn, kun vuotta aiemmin se oli 360 €/tn. Kansainvälisiin markkinahintoihin on kuluva syksynä aiheuttanut painetta alaspäin viime vuotta parempi viljasato, syysviljojen suhteellisen hyvä kylvötilanne pohjoisella pallonpuoliskolla sekä Venäjän vehnän suuri vientiylijäämä. Mustanmeren viljakuljetussopimuksen (Black Sea Grain Initiative) päättymisen 17.7.2023 ja Ukrainan viljan vientitoiminnan hankaluudet ovat lisänneet epävarmuutta markkinoilla, mutta se ei ole johtanut hintojen kohoamiseen.

YK:n Elintarvike ja maatalousjärjestön (FAO) päämaataloustuotteiden hinnoista koostuva elintarvikehintaindeksin arvo on kuluvan vuoden aikana ollut valtaosin aleneva. Indeksien arvo oli syyskuussa 121,5 pistettä eli lähes sama kuin elokuussa. Verrattuna vuoden 2022 syyskuuhun, indeksi oli lähes 11 % alempana. Indeksien sisältämissä tuoteryhmissä kasviöljyjen, lihan ja meijerituotteiden kuukausittainen hinta aleni, mutta sokerin ja viljojen vahvistui.

EU:ssa vuonna 2022 alkanut elintarvikkeiden kuluttajahintojen poikkeuksellisen voimakas kohoaminen saavutti huippunsa maaliskuussa 2023. Keskimääräinen elintarvikkeiden vuosi-inflaatio oli tuolloin 19,2 %. Maaliskuun jälkeen elintarvikkeiden inflaation kasvuvauhti on hidastunut niin, että elokuussa se oli EU:ssa keskimäärin 10,7 %. Elintarvikkeiden inflaation suuruus vaihtelee edelleen paljon jäsenvaltioiden välillä. Suomessa se oli elokuussa 6,8 %.

Energian ja lannoitteiden hintakehitykseen paljon vaikuttava maakaasun futuurihinta (TTF) EU:ssa kohosi elokuussa 2022 huipputasolle ollen arvoltaan kymmenkertainen kuin vuotta aiemmin. Vuoden 2022 syyskuusta lähtien maakaasun futuurihinta on pääosin ollut aleneva, kun kaasun saatavuus ja varastotilanne helpottui. Syksyllä 2023 futuurihinta on vaihdellut välillä 35-45 €/MWh ja joka on samalla tasolla kuin maakaasun hinta tammikuussa 2022. Maakaasun futuurihinta on kuitenkin korkeammalla kuin vuosina 2020 ja 2021.

EU:n maataloussektorilla ei vuonna 2023 ole ollut saman tyyppistä peltolannoitteiden kriisitilannetta kuin vuotta aiemmin. Maakaasun viime vuotta alhaisempi hinta on osaltaan parantanut EU:n lannoiteteollisuuden tilannetta. Vaikka urean ja ammoniakkin hinnat ovat kansainvälisillä markkinoilla olleet nousussa viime kesän jälkeen, ovat ne yhä alle esimerkiksi syyskuussa 2021 olleiden hintojen.

Syksyn 2023 aikana raakaöljyn hinta (Brent) on vaihdellut 85 - 95 \$/barreli, joka vastaa tammikuussa 2022 nähtyä hintatasoa. Öljyn hintakehitys on ollut nousujohteista viime kesästä lähtien johtuen tuotannon rajoituksista tuottajamaissa (Saudi-Arabia ja Venäjä), kysynnän kasvusta Aasiassa ja Yhdysvaltain dollarin arvon noususta. Raakaöljyn viime vuosien markkinahinta kävi korkeimmillaan vuonna 2022 kesäkuussa 128 \$/barreli.

Ukrainan vientitoiminta EU:n ja kansainvälisillä maataloustuotemarkkinoilla

Kansainvälisen viljaneuvoston (IGC) syyskuussa 2023 tekemän arvion mukaan kuluvalle satokaudella (2023/24) Ukrainan viljan kokonaistuotanto (vehnä, maissi ja ohra) on noin 60,6 milj. tn eli se olisi samaa suuruusluokkaa kuin aiemmalla kaudella 2022/23. Vastavasti kaudella 2021/22 tuotanto oli 85 milj. tn.

Ukrainan viljojen vientiarvio nykyiselle markkinointikaudelle on noin 32 milj. tn, kun sekä viime että toissa kaudella määrä oli noin 49 milj. tn. IGC:n arvio on tehty sillä oletuksella, että viljaa pystytään viemään Ukrainasta jatkossakin myös Mustanmeren kautta. Ukrainalaisen viljan ja öljykasvien suorat merikuljetukset mahdollistanut Mustanmeren sopimus oli toiminnassa 17.7.2023 saakka, jonka jälkeen Venäjä vetäytyi sopimuksesta. YK ja Turkki ovat sen jälkeen koettaneet saada Venäjää takaisin sopimuksen piiriin.

Komissio ja jäsenvaltiot kehittävät edelleen viime vuoden toukokuussa avattujen, Ukrainasta EU:n jäsenvaltioiden kautta kulkevien nk. solidaarisuuskaistojen toimintaa. Solidaarisuuskaistojen tarkoituksena on ollut ylläpitää Ukrainan vientikapasiteettia, kun Mustanmeren vientilogistiikka on joutunut vaikeuksiin. Solidaarisuuskaistoilla vauhditetaan ukrainalaisten vientiin tarkoitettujen maataloustuotteiden (lähinnä vilja ja öljykasvit) siirtymistä EU:n puolelle ja edelleen kolmansien maiden markkinoille.

Auttaakseen sodan runtelemaa Ukrainaa vakauttamaan paremmin talouttaan, EU myönsi Ukrainalle kesäkuussa 2022 vuodeksi yksipuolisia, määräaikaista tullietuuksia (autonomous trade measures, ATMs). Etuuksilla poistettiin muun muassa EU-Ukraina-assosiaatiosopimuksen mukaiset tuontitullit ja jotka sisältävät myös maataloustuotteet. EU:n Ukrainalle myöntämiä yksipuolisia tullietuuksia jatkettiin vuodelle kesäkuussa 2023.

Viljelijät Ukrainan viereisissä EU:n jäsenvaltioissa ovat vuoden 2022 kesästä lähtien olleet huolissaan sisämarkkinoille jäävästä ukrainalaisesta viljasta ja öljykasvien siemenistä sekä osin myös muista maataloustuotteista kuten esimerkiksi siipikarjanliha, kananmunat, sokeri ja vihannekset. Hinnaltaan edullisempi ukrainalainen vilja ja öljykasvien siemenet ovat vieneet markkinoita Ukrainan viereisissä EU:n jäsenvaltioissa paikallisesti tuotetuilta maatalousraaka-aineilta. Asiaan liittyy paljon poliittisia jännitteitä Ukrainan viereisissä jäsenvaltioissa.

Ongelmatilannetta Ukrainan viereisten EU:n jäsenvaltioiden paikallisilla markkinoilla koettiin helpottaa maaliskuun lopulla 2023 päätetyllä EU:n noin 56 M€ suuruisella tukitoimella kolmen jäsenvaltion (Puola, Romania ja Bulgaria) viljantuottajille. Tilanne markkinoilla ei kuitenkaan parantunut ja huhtikuussa viisi jäsenvaltiota (PL, HU, RO, BG ja SK) päätti hätäkeinona itsenäisesti sulkea rajansa Ukrainasta omille markkinoilleen tulevilta viljalta ja öljykasvien siemeniltä sekä joiltakin muilta maataloustuotteilta.

Ratkaistakseen tuonnista syntyneen ongelmatilanteen, komissio sopi poliittisesta kompromissista viiden rajajäsenvaltion kanssa, jossa ne luopuvat yksipuolisista tuontikielloista. Vastineeksi komissio antoi toukokuussa 2023 toimeenpanoasetuksen Ukrainasta peräisin olevia tiettyjä tuotteita (vehnä, maissi, rapsi, auringonkukansiemenet) koskevien suojatoimenpiteiden käyttöönotosta. Sen perustella em. neljän maataloustuotteen markkinoillepääsyä Bulgariaan, Unkariin, Puolaan, Romaniaan ja Slovakiaan rajoitettiin siten, että ainoastaan niiden kauttakulku muuhun Eurooppaan on sallittu. Asetusta pidennettiin kesäkuussa, ja se oli voimassa 15.9. saakka.

Toisena poliittiseen kompromissiin kuuluneena toimenpiteenä komissio myönsi em. viiden jäsenvaltion viljelijöille toisen kriisitukipaketin (yhteensä 100 M€). Lisäksi EU:n muille 22 jäsenmaille myönnettiin samalla kriisitukea viimeaikaisiin poikkeuksellisen epäsuotuisiin sääilmiöihin ja yleisiin markkinaongelmiin sopeutumiseen yhteensä 330 M€.

Kolmantena toimenpiteenä komissio perusti toukokuussa myös erityisen yhteisen koordinaatiofoorumin (Joint Coordination Platform), jossa EU:n viiden rajajäsenvaltion, Ukrainan sekä Moldovan kesken pyrittiin tiedonvaihtoon ja etsimään keinoja vientitoimintaan liittyvien ongelmakohtien ratkaisemiseksi.

Suojalausekkeen nojalla annettujen tuontirajoitusten rauettua 15.9. tilanne kärjistyi uudelleen. Osa Ukrainan naapurijäsenvaltioista (Puola, Unkari ja Slovakia) asettivat uusia tuontikielloja omille markkinoilleen sallien osittaisen kauttakulun. Puola laajensi lisäksi tuontikiellon piiriin kuuluvia tuotteita kahteen uuteen tuotteeseen (vehnä jauho ja rehukäyttöön tarkoitetut tietyt viljaleseet/pelletit) ja Unkari 24 tuotteeseen. Ukraina teki tämän johdosta kanteen Maailman kauppajärjestölle (WTO), jossa myös EU:sta tuli kanteen osapuoli Puolan, Unkarin ja Slovakian lisäksi.

Ukrainan viennistä valtaosa (komission maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosaston DG AGRIn mukaan 60 %) on, Mustanmeren viljasopimuksen toiminnan tyrehtyessä, mennyt Ukrainan Tonavan varrella olevien satamien ja Romanian Constantan sataman kautta. Ukraina on viime viikkoina onnistunut kuljettamaan muutaman laivauksen omista Mustanmeren syväsatamistaan (Odessa ym). Ne ovat olleet vielä yksittäisiä toimituksia ja riski niillä on suuri. Viljamarkkinoiden kokonaiskuvassa Venäjä tulee tälläkin kaudella olemaan ylivoimaisesti suurin vehnän viejä. Arvio vientimäärästä on 49 milj. tn verrattuna toiseksi suurimpaan EU:hun (34 milj. tn) ja Ukrainaan (12,5 milj. tn). Venäjä on maailman markkinoilla hinnan asettaja. Jotta Ukraina pystyy vastaamaan kilpailuun, on heidän pystyttävä viemään vehnää kustannustehokkaasti Mustanmeren kautta Venäjän tapaan

Markkinatilanne EU:ssa

Peltokasvien tuotantoa ovat kuluneena kasvukautena haitanneet erityyppiset sään ääriilmiöt. Niitä on esiintynyt koko EU:n alueella käytännössä jokaisessa jäsenvaltiossa. Komission uusin viljojen EU:n tuotantoennuste tälle kaudelle on 269 milj. tn. Vaikka kasvukausi on sääolosuhteiltaan ollut ongelmallinen, niin ennusteen mukainen viljasato olisi kuitenkin 1,2 % viime vuotta suurempi. Viiden vuoden EU keskisadosta jäädään tosin 4,3 % pienemmäksi. Vehnän, EU:n pääviljan, satoarvio on tällä erää noin 125 milj. tn, joka on 0,3 % viime vuotta pienempi. EU:ssa sadonkorjuu-aikaan sattuneiden sateiden vuoksi rehulaatuisen viljan osuus on tänä vuonna keskimääräistä suurempi.

Viljojen vientiarvio on komission näkemyksen mukaan yhteensä 47,8 milj. tn. Viime kaudella vientimäärä oli 47,9 milj. tn. Kuluvan markkinointikauden viljojen loppuvarastot ovat arviolta 43,4 milj. tn eli ne olisivat pienemmät verrattuna 48,9 milj. tn alkuvarastoihin.

Tuorein satoarvio EU:n öljykasvituotannolle on 33 milj. tn. Viime vuonna sato oli 31,2 milj. tn. Rapsin osalta komission arvio on 19,6 milj. tn ja joka on lähes saman suuruinen kuin viime kaudella. Komission ensimmäinen ennuste vuoden 2023/24 EU:n sokerisadosta on 15,6 milj.tn, mikä on 1 milj. tn enemmän kuin vuosi sitten. EU:n valkosokerin keskihinta oli elokuussa 819 €/tn eli se on edelleen hyvin korkea. Maailmanmarkkinoilla sokerin hinta on yhä vahvistumassa.

Kotieläinsektorilla suurin markkinaheilahtelu on viimeisen 2-3 vuoden aikana tapahtunut sianlihantuotannossa. Vuoden 2023 aikana sian keskimääräinen teurasruhohinta on pysynyt EU:ssa korkealla tasolla. Kesäkuun lopussa keskihinta oli ennätyselliset 249 €/100kg ja syyskuun loppuun mennessä hinta oli tasaisesti alentunut tasolle 227 €/100kg. Verrattuna vuoden 2022 syyskuuhun keskihinta oli yli 7 % ja porsaiden yli 26 % korkeammalla. Hintakehitystä EU:ssa on tukenut jo viime vuonna alkanut sikojen lukumäärän ja sianlihan tuotantomäärän väheneminen. Komission arvion mukaan sianlihan tuotantomäärä EU:ssa pienenee tänä vuonna 6,6 % verrattuna viime vuoteen. Korkea hinta ja vakaa kysyntä sisämarkkinoilla ovat toisaalta vaikeuttaneet sianlihan vientitoimintaa EU:sta ja arvion mukaan vientimäärä pienenee viime vuodesta 16 %.

EU:ssa myös muiden kotieläintuotteiden tuottajahinnat ovat olleet aiempia vuosia korkeammalla. Esimerkiksi broilerin keskimääräinen teurashinta EU:ssa oli heinäkuuhun saakka valtaosin hienoisessa nousussa, minkä jälkeen hintakehitys on ollut loivasti aleneva. Syyskuun lopulla hinta oli 264 €/100m kg, joka on hieman vuoden takaista alempana mutta edelleen ennätystasoa. Komission mukaan EU:n broilerinlihan tuotanto kasvaa tänä vuonna 3,3 % viime vuodesta. Siipikarjanlihan tuonti EU:hun kasvaa tänä vuonna 13 % ja siinä suhteessa eniten tuonti Ukrainasta. Siipikarjanlihan kysynnän arvioidaan kasvavan tänä vuonna EU:n sisämarkkinoilla 4,3 %, koska se on suhteessa edullisin proteiininlähde verrattuna muihin eläinperäisiin proteiineihin.

Maidon keskimääräinen tuottajahinta EU:ssa oli joulukuussa 2022 ennätyselliset 58,25 €/100 kg. Viime joulukuun jälkeen raakamaidon keskihinta on ollut tasaisesti aleneva. Syyskuun keskihinta on komission arvion mukaan 43,5 €/100 kg, joka on edelleen korkealla tasolla verrattuna viime vuosiin. Maidon tuotantomäärä EU:ssa on pysynyt vakaana ja sen arvioidaan tänä vuonna suurenevan 0,3 %, vaikka tuottajahinta on alentunut. Maitojalosteilla hintakehitys on ollut valtaosin aleneva jo vuoden 2022 kesästä lähtien. Syyskuussa 2023 maitojalosteiden keskihinnat olivat, tuotteesta riippuen, 20 – 40 % viime vuoden syyskuuta alempana. Maitojalosteiden ja raakamaidon alentuneet hinnat ja samalla maidon riittävä saatavuus teollisuuteen ovat suurentaneet EU:n maitojalosteiden vientimääriä tänä vuonna.

Verrattuna viime vuoteen, alentuneet rehu- ja energiakustannukset ovat vuonna 2023 helpottaneet kotieläinsektorin kannattavuustilannetta. Pitkittynyt lintuinfluenssatilanne (HPAI) haittaa edelleen tuotantoa siipikarja- ja kananmunasektoreilla. Komission mukaan tilanne ei kuitenkaan ole niin paha kuin vuonna 2022. Sianlihasektorilla afrikkalaisen sikaruton (ASF) esiintymät joissakin jäsenvaltioissa rajoittavat niiden vientitoimintaa kolmansiin maihin ja tilanne heijastuu osaltaan sisämarkkinoiden toimintaan. Ruotsin syyskuussa todetun ASF-löydöksen jälkeen EU:ssa on tavattu virusta yhteensä 14 jäsenvaltiossa

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto 12.10.2023 ja 17.10.2023

EU-ministerivaliokunta 20.10.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.10.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

E-jatkokirje Ukrainalle myönnettyjen kauppaehtuusten jatkamisesta, (EJ 1/2023 vp)

Asiakirjat

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja 14087/23

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Jukka Virolainen, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 206, jukka.virolainen@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Pekka Sandholm, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 416, pekka.sandholm@gov.fi

Erityisasiantuntija Sanna-Helena Fallenius, MMM/RO/EUKA; puh.0295 162 073, sanna-helena.fallenius@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/69/2023

-

Liitteet -

Viite -

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-191

Fallenius Sanna-Helena

9.10.2023

Maatalous- ja kalastusneuvoston 23.-24.10.2023 muut asiat

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 24.-25.10.2023

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvoston 24.-25.10.2023 muissa asioissa käsitellään puheenjohtajavaltion, komission ja jäsenvaltioiden tiedotusasioita

Suomen kanta

Suomi ottaa asiat tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Asiakohta a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset

Asetus hiilipoitumien sertifiointista: maa- ja metsätalousnäkökohdat – tilannekatsaus *Puheenjohtajavaltion tiedotusasia*

Komissio julkaisi 30.11.2022 asetusehdotuksen hiilenpoistoja koskevan unionin sertifiointikehyksen perustamisesta (COM(2022) 672 final). Aiheesta on laadittu U-kirjelmä U 109/2022 vp.

Neuvoston ympäristötyöryhmässä neuvottelut ovat edistyneet niin, että yleisnäkemys saadaan todennäköisesti valmiiksi työryhmän seuraavassa kokouksessa 23.10.2023. Suomen tärkeimmät huolet on käsitelty puheenjohtajavaltio Espanjan viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa. Näitä olivat hillintäyksiköiden käyttö, määritelmien täsmentäminen ja soveltamisalan täsmällinen rajaaminen LULUCF-asetuksen mukaisiin toimenpiteisiin.

Yleisnäkemys hyväksyttäneen A-kohtana ilman keskustelua ympäristöneuvostossa joulukuussa.

Euroopan parlamentti äänestää kannastaan täysistunnossa lokakuussa.

Kaikilla osapuolilla on tahtotila saada kolmikantaneuvottelut valmiiksi helmi-maaliskuuhun mennessä ennen Euroopan parlamentin vaalitaukoa, ettei asetusehdotuksen voimaantulo viivästy.

Asetusehdotukseen sisältyy komissiolle siirrettyä säädösvaltaa antaa delegeoituja asetuksia, joiden valmistelu alkaa asetuksen hyväksymisen jälkeen. Delegeoitujen asetusten valmistelun tueksi komissio on perustanut hiilenpoistojen asiantuntijaryhmän, johon kuuluvat kaikki jäsenvaltiot, sidosryhmiä ja komission kutsumia asiantuntijoita. Suomesta asiantuntijaryhmässä on sekä virkamiesedustajia että sidosryhmäedustajia.

Asiakohta b) Hiilimarkkinoiden vaikutus maatalousalaan ja elintarviketeollisuuteen ***Puolan valtuuskunnan tiedotusasia***

Puolan valtuuskunta tuo lokakuun maatalous- ja kalastusneuvoston muihin asioihin tiedotusasiansa EU:n päästökauppajärjestelmän vaikutuksista maataloussektorille ja elintarviketeollisuuteen.

Puola viittaa asiakirjassaan Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tehtyihin toimiin sekä EU:n kunnianhimoiseen ilmastolainsäädäntöön ja sen vaikutuksiin eri sektoreilla. Asiakirjassa todetaan, että vaikutuksia on myös maatalous- ja elintarvikesektoriin samaan aikaan kun päästöoikeuksien hinnan kasvu vaikuttaa energian hintoihin. Tämän seurauksena maatalouden tuotantokustannukset ovat nousseet ja sillä on ollut kielteinen vaikutus ruuan hintaan ja ruokaturvaan sekä eurooppalaisen ruuan globaaliin kilpailukykyyn.

Edellä kuvatun vuoksi Puola näkee tarpeellisena keskustella EU:n päästökauppajärjestelmän vaikutuksista energian ja lannoitteiden hintoihin ja näihin liittyvistä haasteista maataloussektorille, elintarviketeollisuudelle ja kuluttajille. Puola viittaa asiakirjassaan myös vuoden 2014 neuvoston päätelmiin, jossa todetaan, että EU:n ruokaturvaa ja ilmastomuutosta koskevat tavoitteiden johdonmukaisuus pitää taata.

Puola kuvailee tausta-asiakirjassaan myös, miten EU:n päästökauppasektori vaikuttaa maataloussektoriin. Puolan mukaan EU:n päästökauppajärjestelmän päästöoikeuksien hinnat ovat pitkällä aikavälillä nousussa, mutta kasvu ei ole yhtenäistä. Suurimmat päästöoikeuksien hinnankorotukset näkyivät vuonna 2021, jolloin hinnat kolminkertaistuivat. Muina vuosina muutokset eivät olleet niin suuria, mutta periaatteessa nousu jatkui. Helmikuun 2023 hintataso oli tähän mennessä suurin, kun 100 euroa/tonni raja ylittyi futuurimarkkinoilla. Tällä hetkellä (syyskuu 2023) hinnat ovat alhaisemmat ja ovat noin 85 euroa tonnilta. Kyse ei kuitenkaan ole jatkuvasta hintojen laskusta tai jäädytyksestä, vaan ainoastaan määräaikaisesta hintojen tasaantumisesta. Puolan mukaan myös hintojen nousun tahti on ollut ongelmallista, sillä tahti on kovempi kuin on odotettu.

Puolan tausta-asiakirjan mukaan hiileen ja kaasuun perustuvat lämpölaitokset ja energiantuotantolaitokset ovat edelleen suurimpia hiilidioksidipäästöjen lähteitä Puolassa. Päästöoikeuksien hinta vaikuttaa korkeampiin energiantuotannon kustannuksiin, jotka välittyvät korkeimpina hintoina energian loppukäyttäjille. Näihin lukeutuvat mm. elintarviketeollisuus ja kasvihuonetuotanto, joiden tuotantokustannukset nousevat samaan aikaan kun esimerkiksi lannoitteiden hinnat ovat nousseet. Tämän johdosta ruuan hinta nousee. Puolan mukaan ruuan korkeampi hinta voi vaikuttaa negatiivisesti EU:n maatalouden kilpailukykyyn ja vientiin. Puola viittaakin omaan elintarvikievientinsä merkitykseen koko

puolalaisen elintarvikesektorin kilpailukyvyille. Elintarviketeollisuus on hyvin energiaintensiivinen ala Puolassa.

Puola korostaa tausta-asiakirjansa loppupuolella, että maatalous- ja kalastusneuvoston on tärkeää keskustella asiasta, vaikka ETS kuuluukin ympäristöneuvoston alle. ETS:llä on moniulotteisia vaikutuksia ja sen suorat vaikutukset energian hintoihin voivat vaarantaa EU:n teollisuutta, mukaan lukien maatalous- ja elintarvikesektori. Puolan mukaan asialla on vaikutus myös kuluttajiin ja ruokaturvaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on maatalous- ja kalastusneuvoston muut asiat. Asiakohdissa ei tehdä päätöksiä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 17.10.2023
EU-ministerivaliokunta 20.10.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.10.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Asiakohta a) COM(2022) 672 final

Asiakohta b) 13930/23

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Asiakohhta a)

Johtava asiantuntija Lotta Heikkonen, MMM/LVO/LUVE, puh. 0295 162 074, lotta.heikkonen@gov.fi

Asiakohhta b)

Erityisasiantuntija Sanna-Helena Fallenius, MMM/RO/EUKA, puh. 0295 162 073, sanna-helena.fallenius@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/69/2023

Liitteet -

Viite -

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet